

(Ne)objektivita fotografie

Dlouho jsem uvažoval, na jaké téma bych tak mohl napsat tuto esej. Až jsem se v hluboké beznaději uchýlil k otevření Facebooku, kde na mě ihned vyskočily printscreeny příspěvků z Twitteru. Součástí obou příspěvků byla vždy jedna fotka. Byla to fotka stejného místa a dokonce i stejné události. Zajímavé však bylo, že každá fotografie působila naprosto jiným dojmem. První fotografie zachycovala dav demonstrujících lidí na náměstí. Byla focená lehce z podhledu, možná proto, že fotograf chtěl zdůraznit mohutnost a důležitost celého davu shromážděných nebo prostě proto, že neměl možnost se dostat na jiné vhodnější místo, odkud by mohl demonstrující dav zachytit jinak. Oproti tomu stojí druhá fotka, stejného místa, stejného davu, je ale focená odněkud z výšin, pravděpodobně z dronu. Tato fotografie ukazuje, že onen podle první fotky mohutně vypadající dav, čítá ve skutečnosti jen pár stovek hlav.

Které zachycení takové situace je vlastně správné? Jak by v takovém případě měl novinář postupovat a který úhel pohledu by měl čtenáři nabídnout? A má vlastně vůbec cenu něco takového řešit a určovat, co je vlastně správné? Tyto všechny otázky se mi objevily v hlavě, jen jsem se na příspěvek podíval. Proto jsem se rozhodl tuto práci věnovat právě různým pohledům na věc a vůbec jakou roli může fotografie zastávat a jak jí může pozorovatel vnímat.

Když jsem se nad situací hlouběji zamyslel, tak mi jako správnější přístup přišel ten, kdy je celý dav vyfocen ze shora. Fotografie samotná člověku pak často může přijít více informativní, získá z ní tedy lepší určení, ve které části náměstí se demonstrace konala, kolik že lidí se události skutečně zúčastnilo. Na druhou stranu, toto jsou informace, které by měl nést vlastní novinářský článek, případně nějaký popis k dané události, ale ne nutně fotka, která je dle mého v dnešní době brána jako spíše takové dokreslení celé zprávy, nikoliv jako hlavní nositel informace. Odtud se tedy dostávám k fotografii druhé, která pro mě na druhý pohled byla vlastně mnohem zajímavější a vhodnější. Možná se ptáte proč si něco takového myslím, když jsem již v úvodu naznačoval, že tato fotografie zneužívá například lehkého podhledu k tomu, aby celý dav zvýraznila a podpořila tak dojem v tomto případě větší účasti, než která ve skutečnosti na akci byla. Podobně, jako se třeba v minulých dobách ve fotografii hojně využívalo, tedy spíše i zneužívalo, například při fotografování příslušníků dělnické třídy, aby se zdůraznila jejich důležitost. Celé toto tedy může být bráno jako záměrná manipulace, případně ukazování výrazně subjektivního pohledu na situaci. Zde se vracím k výpovědní hodnotě celého snímku a kladu si otázku, zda je vážně potřeba, aby z fotografie vyplývalo co nejvíce informací, nebo jde spíš o to, aby v nás vyvolávala nějaké pocity, případně v době internetu upoutala natolik, aby nás vyprovokovala kliknout na daný článek nebo webovou stránku.

Dle mého názoru fotografie jistě může plnit jen prostě sdělovací funkci, ale myslím si, že pokud její význam končí jen u toho, že se na ni člověk podívá a zjistí, že třeba jablko na ní vyfocené bylo skutečně červené, tak mi to přijde do určité míry škoda nevyužitého potenciálu, který by taková fotografie mohla mít. Sám z vlastní zkušenosti vím, že pokud fotograf chce vytvořit dobrou fotku, která na pozorovatele udělá skutečně nějaký dojem, tak toho málo kdy dosáhne tím, že se bude od dané události distancovat a snažit se zůstat v nějaké své bublině a z ní se snažit zachycovat, co se skutečně děje. Dobrá fotografie by prostě měla pozorovatele vtáhnout do zachycené skutečnosti, měla by mít nějaký nápad, člověk by se nad ní měl pobavit, nebo naopak by ho měla pobouřit či vyprovokovat. Může mu dát prostor pro úvahu, co chtěl autor fotkou říci, jakou skutečnost zobrazuje a jaká atmosféra z ní vyzařuje.

Zároveň je u fotografie velmi jednoduché ze světa doslova možné vyříznout to, co přesně chceme ukázat a to ať už prostým využíváním líbivých úhlů pohledu na věc, nebo třeba prací s hloubkou ostrosti a to ani nemluvě o tom, že žijeme v době výpočetní techniky, kdy drtivá většina fotografií, které okolo sebe vidíme jsou nějakým způsobem dodatečně manipulované.

Když toto všechno aplikuji na dvě fotografie, o kterých jsem psal v úvodu, tak se mi vlastně vůbec nedaří určit, který z těchto přístupů byl vlastně vhodnější. Pro jeden mluví větší objektivita, za druhým stojí zajímavější uchopení skutečnosti z pohledu fotografie jako takové. Vlastně je asi správné, že se zde nedá najít jednoznačný vítěz a zároveň, že je vlastně vůbec možné dostat se k fotografiím, které by skutečnost zachycovaly takto diametrálně odlišně.

Nakonec je to přece jen na nás, jakožto konzumentech těchto zpráv a podnětů, abychom si vybrali, co je pro nás přínosnější, a abychom si takovýmto srovnáním nad celou událostí mohli udělat vlastní úsudek o zobrazené skutečnosti.